

ДАЙДЖЕСТ

«УНІВЕРСАЛЬНИЙ СОЛДАТ»

або освіта як знаряддя Росії
на окупованому півдні України

Київ, 2024

Авторка: Тетяна Личко

Моніторинг: Тетяна Личко, Олег Охредько, Ольга Шаповал.

Літературна редакція: Юлія Шекет

Верстка та дизайн: Максим Афанасьєв

«Універсальний солдат», або Освіта як зброя Росії на окупованому півдні України. Дайджест/ Т. Личко, О. Охредько, О. Шаповал— Київ: ЦГП «Альменда» 2024. — 26 с.

Дайджест підготовлено Центром громадянської просвіти «Альменда» у рамках проєкту «Дитинство без кайданів: Протистояння впливу окупації». Проєкт реалізується за фінансової підтримки Міністерства закордонних справ Чеської Республіки в рамках Transition Promotion Program.

Погляди, репрезентовані у цьому матеріалі, належать авторам і не відображають офіційну позицію МЗС Чеської Республіки.

TRANSITION
Transition Promotion Program

Центр громадянської просвіти «Альменда» (ЦГП «Альменда») – громадська організація, зареєстрована в Ялті 2011 року. До 2014 року пріоритетним напрямком діяльності організації була просвіта в сфері прав людини. В 2014 році через окупацію Криму організація вимушена була переїхати до Києва. На сьогодні пріоритетними напрямками діяльності організації є забезпечення систематичного збору точних, своєчасних, перевірених даних щодо брутальних порушень, здійснених стосовно дітей в ситуаціях збройного конфлікту.

Під час підготовки моніторингових звітів ЦГП «Альменда» керується принципами об'єктивності, достовірності та своєчасності.

Детальніше про Центр громадянської просвіти «Альменда»:
<http://almenda.org>

Контакти для зауважень і пропозицій
Електронна пошта: info@almenda.org

ЗМІСТ

Вступ	4
Методологія	5
Обмеження	6
Мілітаризація	7
Формальна освіта	7
Заходи	9
Ігри	13
Навчання дітей керуванню БПЛА	17
Індоктринація	19
Акції	19
Новий патріотичний рух для дошкільнят	24
Новий проєкт «Під прапором великої держави»	26

ВСТУП

Окупувавши частину території України, Російська Федерація (далі - РФ) взяла під контроль абсолютно всі сфери життя, діючи через підконтрольні їй окупаційні органи влади. Особливу увагу РФ приділяє дітям та молоді, про що відкрито зазначає і сам президент В.Путін: *«Росії потрібно закріпитися на нових територіях не лише військовим і політичним шляхом, але й у роботі з людьми, щоб вони розуміли перевагу від входження до складу РФ»¹*. Для досягнення цієї мети, РФ продовжує цілеспрямовану політику знищення української ідентичності та мілітаризації дітей, які залишились на окупованих територіях України. Дії РФ спрямовані на повну асиміляцію населення окупованих територій та формування у дітей бажання підтримувати збройні сили Російської Федерації, включно із добровільним вступом в армію РФ за досягнення ними відповідного віку.

Зафіксовані за моніторинговий період дії, які вчиняються на ТОТ РФ безпосередньо або через підконтрольні їй окупаційні органи влади, є порушеннями:

- статті 26 Загальної декларації прав людини, яка встановлює, що освіта має спрямовуватися на повний розвиток людської особи та збільшення поваги до прав людини й основних свобод. Освіта має сприяти взаєморозумінню, толерантності та дружбі між усіма народами, расовими чи релігійними групами;
- статті 13 Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права, що теж актуалізує питання освіти;
- статті 20 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права, де закріплено, що будь-яка пропаганда війни має бути заборонена законом;
- статті 29 Конвенції про права дитини, яка вказує на те, що освіта дитини має спрямовуватися на підготовку її до свідомого життя у вільному суспільстві в дусі розуміння, миру, терпимості, рівноправності чоловіків і жінок і дружби між усіма народами, етнічними, національними та релігійними групами, а також особами з корінного населення;
- статей 38, 39 Конвенції про права дитини, що унормовують захист дітей в умовах війни;

1 <https://absatz.media/news/20325-putin-rossii-nuzhno-zakreptsya-na-novyh-territoriyah>, архів <https://archive.ph/W8KCN>

- статті 50 Конвенції про захист цивільного населення під час війни (Четверта Женевська Конвенція), що забороняє державі-окупанту, зокрема, заносити дітей до списків підконтрольних їй формувань або організацій.
- статті 51 Конвенції про захист цивільного населення під час війни (Четверта Женевська Конвенція), що передбачає, що окупаційна держава не може примушувати осіб, що перебувають під захистом, служити в її збройних чи допоміжних силах. Забороняється будь-який тиск чи пропаганда, спрямовані на забезпечення добровільного вступу на військову службу.

МЕТОДОЛОГІЯ

Цей дайджест охоплює період 1 січня – 31 березня 2024 року.

Сфери дослідження: знищення української ідентичності, мілітаризація дітей на окупованих територіях, залучення дітей до дій, спрямованих на підтримку збройної агресії РФ проти України, асиміляція населення окупованих територій, руйнація української системи освіти.

Географія: тимчасово окуповані території Запорізької, Херсонської областей, Автономної Республіки Крим і міста Севастополь.

Дайджест базується на відомостях:

- ▶ органів державної влади України;
- ▶ звітів громадських організацій;
- ▶ відкритих джерел тимчасово окупованих територій, а саме:
 - інформації, розміщеної на офіційних сайтах і на офіційних сторінках у соціальних мережах (разом із мережею «ВКонтакте») так званого «міністерства освіти тимчасово окупованої території»;
 - офіційних статистичних даних Російської Федерації;
 - інформації, розміщеної на сайтах загальноосвітніх шкіл тимчасово окупованих територій;
 - публікаціях місцевих ЗМІ тимчасово окупованих частин Херсонської, Запорізької областей, Автономної Республіки Крим та м. Севастополь;
 - інформації, оприлюдненій у соціальних мережах.

ОБМЕЖЕННЯ

Дайджест не охоплює територію окупованих Луганської та Донецької областей. Для цього дослідження автори використовували лише доступні для них джерела. Робота з джерелами й аналіз інформації тривали до 19 квітня 2024 року. Інформація та повідомлення, які не вдалось верифікувати станом на дату публікації звіту, не увійшли до цього дайджесту.

Для написання дайджесту авторами були використані дані, віднайдені в соціальній мережі ВКонтакте. Це зумовлено тим, що після повномасштабного вторгнення Російської Федерації на територію України більшість інформації від представників окупаційної влади опубліковано саме в цій соціальній мережі, тому вона зараз є фактично єдиним можливим джерелом доступу для отримання необхідних відомостей. Тими самими міркуваннями обумовлено використання російських джерел і джерел тимчасово окупованих територій.

Інформація, репрезентована у цьому звіті, має за мету фіксацію злочинів Російської Федерації та боротьбу з поширюваною нею дезінформацією.

МІЛІТАРИЗАЦІЯ

Формальна освіта

Запроваджений РФ освітній процес в закладах освіти на Тимчасово окупованих територіях (далі – ТОТ) включає в себе заходи «патріотичного» характеру, які фактично спрямовані на мілітаризацію дітей. Зокрема, дітям проводили уроки «мужності» військовослужбовці РФ, демонстрували зброю та навчали її використанню, представники силових та правоохоронних структур РФ проводили дітям профорієнтаційні лекції з метою популяризації служби в органах їх відомств.

Прикладами є наступні заходи:

ТОТ АР Крим та м. Севастополь

25 січня відбулася Виставка зразків стрілецької зброї Російської Федерації для учнів молодших та старших класів Бахчисарайського району.²

У сімферопольській середній школі №12 в січні пройшов майстер-клас для учнів 8 класу з виготовлення окопних свічок для військовослужбовців, які приймають участь в так званій СВО.³

25 січня у «Таврійська школа-гімназія 20 ім.свт. Луки» м. Сімферополя відбувся захід у рамках циклу зустрічей «Маршали Перемоги – Герої СВО».⁴

ТОТ Херсонської області

У Генічеському медичному коледжі 23 січня 2024 року відбулась пропагандистська конференція «Відкриваючи очі» (рос. – «Открывая глаза»), учасниками якої стали більше 100 осіб – від студентів до громадських діячів та військовослужбовців РФ, які обговорювали «нелюдські злочини українських нацистів».⁵

На початку лютого 2024 року представники МВС Росії провели в школі села Благодатне профорієнтаційне заняття, на якому ознайомили дітей з процедурою вступу та проходженням служби в МВС Росії.⁶

Також в лютому бійцями Росгвардії проведено «Урок мужності» у Костянтинівській ЗОШ №1, який мав на меті популяризацію служби в військовому формуванні Росгвардії.⁷

Представники карного розшуку та інспектори особового складу Відділу МВС Росії «Голопристанський» 13 лютого 2024 року провели зустріч із учнями Бехтерської школи, де розповіли про службу в поліції РФ.⁸

ТОТ Запорізької області

Перед викладачами та дітьми школи №2 Запорізької області в січні 2024 року виступив єдиний у Росії фронтний дзвонар із позивним «Добрий» Вадим Мартовий, який брав участь у війні проти України. З метою пропаганди служби в армії РФ, військовослужбовець розповів дітям про свій бойовий шлях, нагороди, а також про рух «Юнармія», романтизуючи та героїзуючи військові події.⁹

3 <https://t.me/minobrKrima/4863>, архів <https://archive.ph/wip/qZQED>

4 https://vk.com/wall-156168685_1970, архів <https://archive.ph/wip/xtZk2>

5 https://t.me/VGA_Kherson/17607, архів <https://archive.ph/CQNH3>

6 https://t.me/Skadovsk_MO/9349, архів <https://archive.ph/wip/WhGZr>

7 <https://zp-news.ru/society/2024/02/09/282414.html>, архів <https://archive.ph/wip/2iIMf>

8 <https://t.me/depobrherson/4684>, архів <https://archive.ph/fV0VT>

9 <https://t.me/obrzp/18174>, архів <https://archive.ph/wip/W8lGj>

Заходи

РФ на ТОТ реалізує політику мілітаризації дітей починаючи з найменшого дошкільного віку. В моніторинговий період відбулися **заходи в дитячих садках**, присвячені так званому «Дню захисника Вітчизни», які були спрямовані на ознайомлення дітей з розпорядком дня солдата в армії, діти виконували військові пісні, показували вміння виконувати завдання на військовому полігоні, навички зі стрільби та метання гранат, подолання смуги перешкод та проходження маршової підготовки тощо.

Прикладами є наступні заходи:

ТОТ АР Крим та м. Севастополь

У січні 2024 року в Нахімівському районі пройшов районний етап конкурсу інсценованої пісні «На славу Вітчизни!» (рос. – «Во славу Отечества!») для дитячих садків № 48, 67, 68, 103, в рамках якого діти виконували російські пісні військової та патріотичної тематики.¹⁰

У лютому діти з дитячого садка № 20 м. Севастополь також виконували російські пісні військової та патріотичної тематики, за повідомленням представників дошкільного навчального закладу на офіційній сторінці в соціальній мережі, вихованці стали переможцями патріотичного конкурсу «Пісні у солдатській шинелі» (рос. - «Песни в солдатской шинели»), на фото діти одягнені у військову форму.¹¹

ТОТ Херсонської області

В дитячому садку №17 «Теремок» м. Генічеська захід проходив під назвами «Один день в армії», «Майбутні захисники».¹²

ТОТ Запорізької області

У дитячому садку № 1 «Тополек» м. Молочанськ подібний захід проходив під назвою «Браві солдати» та, за повідомленням організаторів, був проведений на честь, зокрема, учасників так званої СВО.¹³

11 <https://ok.ru/group/67883505680437/photos>, архів <https://archive.ph/wip/b8Zlg>

12 <https://t.me/depobrherson/4927>, архів <https://archive.ph/oHP3X>

13 <https://t.me/obrzp/18617>, архів <https://archive.ph/wip/T2RM6>

Заходи до «Дня захисника Вітчизни» масово проводились і **в школах на ТОТ**. Основною метою подібних заходів є формування позитивного ставлення та поваги до ЗС РФ, одночасно з початковою військовою підготовкою дітей.

Прикладами є наступні заходи:

ТОТ АР Крим та м. Севастополь

В школі с. Травневе Джанкойського р-ну АР Крим проведено навчальне заняття на тему: «Військові звання та знаки відмінності у ЗС РФ».¹⁴

В «Клепінінська школа імені 51 Армії» окупованого Криму для учнів 5-го класу пройшов захід «В Армії служитиму», в ході якого діти виконували завдання «Шифрувальник», «Перестрілка», «Маскування» та інші.¹⁵

ТОТ Херсонської області

В Нижньосірогозькій школі з січня місяця провели «місяць цивільно-патріотичного виховання», приурочений до «свята Дня Захисника Вітчизни», в ході якого представники військового комісаріату дітей ознайомили з особливостями набору та контрактної служби в армії РФ, військові ВНЗ та спеціальності.¹⁶

ТОТ Запорізької області

У мелітопольській загальноосвітній школі №15 представники територіальних органів Росгвардії та Слідчого комітету РФ провели урок мужності, присвячений «Дню Захисника Вітчизни», під час якого розповіли школярам про завдання, що виконуються підрозділами спецназу, та порядок вступу до відомчих ВУЗів.¹⁷

14 https://vk.com/wall-217363296_2418, архів <https://archive.ph/wip/PtQAe>

15 https://vk.com/wall-214910068_194716, архів <https://archive.ph/wip/g4Cun>

16 https://t.me/Genichesk_ru/8824, архів <https://archive.ph/wip/NkxJG>

17 <https://t.me/melitopoladmin/8263>, архів <https://archive.ph/dEg9b>

У м. Мелітополя офіцери Слідчого комітету Росії організували екскурсію для вихованців «Мелітопольського обласного центру соціально-психологічної реабілітації дітей» у мелітопольському історичному парку «Росія – моя історія».¹⁸

Окупаційна влада з метою мілітаризації не хештує впливом і на найуразливішу групу – **дітей, позбавлених батьківської опіки.**

Так, для вихованців «Чернишівський дитячий будинок» ТОТ с.Чернишево Роздольненському районі АР Криму відбулася виставка стрілецької зброї Російської Федерації в рамках реалізації Федерального проекту «Юнарамія. Наставництво».¹⁹

Подібні заходи мілітаризаційного характеру проводились і на рівні вищої освіти. Зокрема, в Севастопольському державному університеті окупованого Криму проведено захід «А ну, хлопці!» (рос. – Ану-ка, ребята), в рамках якого студенти, зокрема, виконували: складання/розбирання автомата, жим гири, перетягування каната, глadiatorські бої.²⁰ Бахчисарайський технікум будівництва та транспорту також проводив військово-спортивний захід, на якому діти виконували стройові пісні, збирання-розбирання автомата, стрільбу, одягання протигазу.²¹

18 <https://t.me/melitopoladmin/7911>, архів <https://archive.ph/SeSxY>

19 https://t.me/crimean_patriot/6164, архів <https://archive.ph/wip/wPCKy>

20 https://vk.com/wall-105538113_7457, архів <https://archive.ph/wip/FoVMa>

21 https://vk.com/wall-217363296_2553, архів <https://archive.ph/wip/6x9bH>

Ігри

Окрім проведення обов'язкових заходів, приурочених до російських свят, РФ залучає дітей до військово-патріотичних ігор, користуючись змагальним характером та призовими фондами для заохочення до участі. Метою проведення таких змагань організатори визначають: «сприяння духовно-моральному та цивільно-патріотичному вихованню підростаючого покоління, **підготовки його до військової служби**».²²

Для дітей молодшого віку проводиться військово-патріотична гра **«Зірничка» (рос. – Зарничка)**, що включає стройову підготовку, нормативи «готовий до праці та оборони», смугу перешкод та знання історії.²³ Аналогічна гра для дітей старшого віку називається **«Зірниця» (рос. – «Зарниця»)**.

Прикладами їх проведення є наступні:

ТОТ АР Крим та м. Севастополь

В лютому 2024 року відбулися зональні та регіональні етапи ігор «Зірничка» та «Зірниця», участь у яких, зокрема, взяли Верхоріченська, Залізнична, Тургенєвська, Долиненська, Теністівська, Глазовська школи.^{24 25 26}

22 https://vk.com/wall-214910068_192539, архів <https://archive.ph/wip/05ksO>

23 https://vk.com/wall-153744445_21983, архів <https://archive.ph/wip/59rLy>

24 https://vk.com/wall-214910068_195089, архів <https://archive.ph/wip/pJ3Xn>

25 https://vk.com/wall-214910068_195158, архів <https://archive.ph/wip/KGN08>

26 https://vk.com/wall-217363296_2592, архів <https://archive.ph/wip/R9kOj>

ТОТ Запорізької області

Для участі в муніципального етапу військово-спортивної гри «Зірниця 2.0» дітей готують бійці Росгвардії, зокрема чергова така зустріч відбулась 21 березня 2024 у «Мирненська 30Ш 6».²⁷

Ще одним інструментом мілітаризації дітей є військово-спортивна гра **«Перемога» (рос. – «Победа»)**.

Факти її проведення:

ТОТ АР Крим та м. Севастополь

27 лютого 2024 року завершилася остання з трьох військово-спортивних ігор Перемога, серед старшого шкільного віку, в якій брали участь команда юнармійців школи №4 м. Феодосії.²⁸

27

<https://melitopol-news.ru/society/2024/03/25/73796.html>, архів <https://archive.ph/wip/PZEUo>

28

https://vk.com/wall-214910068_195110, архів <https://archive.ph/wip/vVioH>

На врученні нагород за участь у Всеросійській військово-спортивній грі «Перемога 2023 – одна на всіх!» (рос. – «Победа 2023 – одна на Всех!») у спеціалізованій школі №2 ім. Д.І. Ульянова м. Феодосія 23 лютого 2024 року був присутній начальник відділу допризовної підготовки військово-тактичних ігор та змагань «Кримпатріотцентр» Гаврилчук С. А.²⁹, який одночасно є начальником регіонального відділення «Юнармії» Криму та внесений до санкційних списків ЄС, України і Швейцарії за організацію заходів, що сприяють військовому навчанню та підготовці молоді до військової служби в Російській армії.^{30 31}

Окрім зазначених, на ТОТ проводяться і інші види ігор та заходів військово-патріотичного спрямування.

ТОТ АР Крим та м. Севастополь

В регіональному етапі всеросійського дитячо-юнацького фестивалю **«Ворошиловський стрілець»** (рос. – **«Ворошиловский стрелок»**), підсумки якого було підведено в березні, взяли участь діти віком 14-15 років у складі 9 команд з освітніх закладів міста Севастополя: № 9, 13, 18, 27, 48, 54, СПЛ, Школа Екотех+. У рамках цих змагань діти продемонстрували свої навички поводження зі зброєю на різних етапах: кульова стрілянина з пневматичної гвинтівки МР-512 із положення стоячи та з упору (дистанція 10 метрів).³²

29 https://vk.com/wall-217363296_2551, архів <https://archive.ph/F1f2M>

30 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ%3AL_202302875&fbclid=IwAR05WU2jWbwJPH-ftbvhe-Ho1LOwokBudRD2bqTwxYUYIFJD8fv-LMsgaag

31 <https://drs.nsd.gov.ua/actions/personal>, архів <https://archive.ph/wip/7YKjZ>

32 https://vk.com/wall-202830610_4639, архів <https://archive.ph/wip/aF0aH>

ТОТ Херсонської області

Всеросійський рух «Юнармія», який знаходиться під санкціями України, ЄС, США, Канади та Швейцарії, 3 лютого 2024 року в м. Генічеська провів для школярів захід з початкової військової підготовки, в рамках якого дітей «занурили у світ військової техніки», де їм продемонстрували процес збирання та розбирання автомата АК-74М.³³

Вже в березні 2024 року представники руху «Юнармія» організували військово-патріотичний майстер-клас у м.Генічеськ. У рамках його проведення, досвідчені інструктори розповідали та навчали всіх бажаючих поводитися з різними видами озброєння, а також надавати першу допомогу в екстрених ситуаціях.³⁴

ТОТ Запорізької області

На майданчику Кам'янка-Дніпровської школи №3 в січні 2024 року військовослужбовці РФ провели майстер-класи для активістів руху «Юнармія» та учнів школи.

33 <https://t.me/depobrherson/4509>, архів <https://archive.ph/wip/OrufV>

34 https://vk.com/wall-145460148_173577, архів <https://archive.ph/wip/PZgt6>

Попри накладення санкцій на мілітариську організацію «Юнармія», її діяльність продовжує набирати обертів, до її лав залучають все більше українських дітей, які залишаються на ТОТ. Зокрема, за моніторинговий період відбулись **посвяти в юнармійці дітей на всіх ТОТ** – с. Константинівці Запорізької області³⁵, м. Генічеська Херсонської області³⁶, м. Севастополь³⁷, м. Сімферополь АР Крим.³⁸

Також активно набирає обертів своєї діяльності і створений в минулому році проєкт **«Орлята Росії» (рос. – «Орлята России»)**. Станом на лютий 2024 року в школах ТОТ Херсонської області проєкт «Орлята Росії» реалізує 284 класи, 5722 учні початкових класів вже стали «орлятами».³⁹ Чисельність «орлят» ТОТ м. Севастополь складає близько 12 000 дітей.⁴⁰

Навчання дітей керуванню БПЛА

РФ почала залучати дітей до навчання зі збирання та керування безпілотних літальних апаратів (далі - БПЛА), які широко використовуються у військових цілях, зокрема і у війні проти України. Про наміри підготовки дітей для управління БПЛА наприкінці березня 2024 року повідомив так званий голова Ради «Союз прикордонників Криму» О.Дьяченко. Він зазначив, що у сімферопольському військово-спортивному містечку школярів навчатимуть цьому, а ще крім водоглазної та морської підготовки, діти проходять навчання з різних військово-облікових спеціальностей.⁴¹

35 <https://t.me/YugMolodoj/12543>, архів <https://archive.ph/wip/kkMJr>
36 <https://t.me/YunarmiaHerson/314>, архів <https://archive.ph/wip/22KpD>
37 https://vk.com/wall-203851768_1902, архів <https://archive.ph/wip/tHbLU>
38 https://t.me/crimean_patriot/6201, архів <https://archive.ph/wip/wQIRL>
39 <https://t.me/depobrherson/4504>, архів <https://archive.ph/2o7Pb>
40 https://vk.com/wall-177557250_24306, архів <https://archive.ph/wip/Qn759>
41 https://vk.com/wall-116028735_240676, архів <https://archive.ph/wip/0bOpD>

13 січня 2024 року у так званому Південнобережному зональному центрі військово-патріотичного та військово-спортивного виховання РВ ДОСААФ Росії Республіки Крим на ТОТ м. Ялта під керівництвом педагога додаткової освіти ДТСААФ вже проходило навчання дітей техніки безпеки при поводженні з безпілотними літальними апаратами. Також були проведені практичні заняття на симуляторі повітряного польоту дрону. У тирі та класі вогневої підготовки юнаки відпрацювали прийоми стрільянини з трьох положень, розбирання-складання автомата Калашнікова.⁴²

ІНДОКТРИНАЦІЯ

Акції

Окрім заходів, спрямованих на мілітаризацію дітей та підготовку їх, зокрема, і до проходження військової служби в ЗС РФ, на ТОТ РФ продовжує стирати українську ідентичність дітей, застосовуючи до них інструменти індоктринації. Зокрема, за моніторинговий період зафіксовано масові проведення акцій:

- «Лист захиснику Вітчизни» (рос. – «Письмо защитнику Отечества»),
- «Лист на фронт» (рос. – «Письмо На Фронт»),
- «Лист солдату» (рос. – «Письмо солдату»),
- «Посилка солдату» (рос. – «Посылка солдату»).

Згадані акції були подібні за своїм змістом - діти шкільного віку писали листи, малювали малюнки та збирали посилки для військовослужбовців РФ, які приймають участь у війні проти України. Фактичною **метою таких акцій було нав'язування почуттів приналежності дітей до Росії, сприйняття російських військовослужбовців як «своїх» та їх героїзацію, формування у дітей патріотизму до країни-агресора.**

До участі в зазначених акціях були залучені діти з усіх ТОТ, які були предметом дайджесту:

ТОТ АР Крим та м. Севастополь

У Василівській середній школі так званий радник директора з виховання **Ешмурзаєва Едіє Ріфатівна** з учнями 5-Б класу приєдналися до Всеросійської акції «Лист захиснику Вітчизни», в рамках якої діти підготували листівки та лист із привітаннями військовослужбовцям РФ, які виконують бойові завдання.⁴³

ТОТ Херсонської області

В Алешкінському районі Херсонської області з 1 лютого 2024 року в усіх освітніх установах проводиться всеросійська молодіжна військово-патріотична акція «Лист захиснику Вітчизни», присвячена так званому Дню військової слави – 23 лютого. Організатори акції зазначають, що метою її є підтримка бійців так званої СВО.⁴⁴

43 https://vk.com/wall-214910068_191433, архів <https://archive.ph/wip/K1dDE>

44 <https://t.me/depobrherson/4870>, архів <https://archive.ph/wip/alkMa>

У Скадовській школі №3 учні взяли активну участь в акції «Лист солдату», приурочену до так званого «Дня захисника Вітчизни».⁴⁵

Учні Григорівської школи Чаплинського району приєдналися до Всеросійської акції підтримки армії Російської Федерації у так званій СВО «Встанемо», в рамках якої діти на відео демонстрували знак підтримки військовослужбовцям.⁴⁶

ТОТ Запорізької області

«Костянтинівська середня загальноосвітня школа №1» напередодні «Дня захисника Вітчизни» приєдналася до патріотичної акції «Посилка солдату» у рамках Всеросійської акції «Своїх не кидаємо» (рос. – «Своих не бросаем»)⁴⁷

Ще одним видом акцій, до яких масово залучали дітей з ТОТ були акції в підтримку В.Путіна в ході виборів Президента РФ. Під назвою **«Я пишаюся своїм Президентом»** (рос. – «Я горжусь своим Президентом») на ТОТ АР Крим та м. Севастополь діти записували схожі за суттю та змістом відеозвернення зі словами/віршами підтримки В.Путіна. Приймаючи участь в подібних акціях, **діти фактично являються залученими в політичні заходи, а також їм нав'язується сприйняття президента держави-окупанта як «свого».**

45 https://t.me/Skadovsk_MO/9737, архів <https://archive.ph/wip/snl2j>

46 <https://t.me/depobrherson/4513>, архів <https://archive.ph/wip/wym45>

47 <https://t.me/obrzp/18521>, архів <https://archive.ph/wip/pzFWz>

Учнівське самоврядування «Заліська школа» ТОТ АР Крим взяло участь у республіканській акції «Я пишаюся своїм Президентом», в якій діти зазначали, що підтримують та пишаються своїм президентом, говорять: «Наш Президент – наша гордість!».⁴⁸

Президент учнівського самоврядування та голова первинного відділення «Руху перших» «Переваленська школа ім. Ф.І. Федоренка» ТОТ АР Крим взяли участь в акції «Я пишаюся своїм президентом!».⁴⁹

На ТОТ Херсонської та Запорізької областей поширювалась акція під назвою «Гімн_з_Президентом» (рос. – «Гимн_с_Президентом»), в ході якої активісти молодіжних рухів розгортали прапор і співали гімн Російської Федерації.⁵⁰

Крім зазначених акцій, проводились і публічні заходи, в яких брали участь і представники молодіжних рухів та організацій.

ТОТ Херсонської області

Юнармійці м. Генічеськ взяли участь у заходах до виборів Президента Росії, в рамках яких організували:

- виставку та військово-патріотичний майстер-клас із ознайомлення з макетами зброї;
- разом із міжнародними спостерігачами заспівали пісню «Катюша»;
- взяли участь у розгортанні найбільшого російського прапора в Херсонській області.⁵¹

Активно пропагандистські заходи проводились і до Дня початку повномасштабного вторгнення в Україну, яку РФ маскує під так звану «спеціальну військову операцію».

48 https://vk.com/public214910068?w=wall-214910068_195492, архів <https://archive.ph/wip/gV2c2>

49 https://vk.com/wall-214910068_197868, архів <https://archive.ph/wip/UGiaS>

50 <https://t.me/YugMolodoj/14265>, архів <https://archive.ph/wip/4DHUw>

51 <https://t.me/YunarmiaHerson/379>, архів <https://archive.ph/wip/NIFAI>

TOT Запорізької області

Активісти «Волонтерської Роти» та «Юнармії» провели патріотичну акцію – 24 лютого 2024 року розгорнули масштабну Георгіївську стрічку в день другої річниці початку так званої спеціальної військової операції.⁵²

Активісти молодіжного руху «ЮгМолодий» та Юнармія в м. Мелітополь розгорнули прапор Росії символічно у День початку так званої спеціальної військової операції.⁵³

Слід зазначити, що рух «ЮгМолодий» продовжує розширювати свою діяльність на TOT, відкриваючи нові відділення, які, зокрема, були відкриті на TOT с.Новобогданівки,⁵⁴ с. Обільного,⁵⁵ с. Світлодолинського⁵⁶ Запорізької області.

На всіх TOT масові заходи та акції з залученням дітей були проведені до дня **так званого возз'єднання Криму з Росією**, що фактично є окупацією території України. Святкуючи цю подію з використанням лозунгів про «повернення додому», «в рідну гавань» тощо, **в свідомості дітей фактично відбувається підміна понять, нав'язується сприйняття позитивного відношення до країни-окупанта.**

TOT AP Крим та м. Севастополь

Активісти школи спільно з директором з виховання підготували флешмоб «Крим-Росія. Назавжди» (рос. – Крым-Россия. Навсегда), в рамках якого діти на фоні російського триколора та з символікою РФ розказують про важливість та підтримку так званого возз'єднання Криму з Росією.⁵⁷

1 березня, напередодні святкування 10-річчя так званого дня возз'єднання Криму з Росією, в таборі «Артек» понад 1700 дітей та вожатих з усіх регіонів Росії зібралися на флешмоб «10 років удома». Водночас артеківці збудували написи, присвячені роковинам так званого повернення Криму до «рідної гавані».⁵⁸

52 <https://t.me/YugMolodoj/12993>, архів <https://archive.ph/wip/0kz37>

53 <https://t.me/YugMolodoj/12999>, архів <https://archive.ph/wip/seekW>

54 <https://t.me/YugMolodoj/12849>, архів <https://archive.ph/wip/c1v2w>

55 https://vk.com/wall-217752220_1473, архів <https://archive.ph/wip/7T3kj>

56 https://vk.com/wall-217752220_1482, архів <https://archive.ph/wip/OtZ9e>

57 https://vk.com/wall-214910068_195350, архів <https://archive.ph/wip/h1R9u>

58 <https://artek.org/press-centr/news/10-let-doma-artekovcy-ustroili-fleshmob-k-yubileyu-vossoedineniya-kryma-s-rossiyay/>, архів <https://archive.ph/SPWfr>

У рамках заходів, присвячених так званому Дню возз'єднання Криму з Росією учнями МБОУ Луговська ЗОШ Ленінського району було організовано виставку малюнків «Крим і Росія назавжди».⁵⁹

ТОТ Херсонської області

В Азовській школі Генічеського району пройшов флешмоб «10 років разом із Росією», під час якого діти танцювали з прапорами РФ.⁶⁰

ТОТ Запорізької області

«Середня загальноосвітня школа №2» м. Бердянськ приєдналися до проведення флешмобу, присвяченого так званому Дню возз'єднання Криму з Росією.⁶¹

⁵⁹ https://vk.com/feed?section=notifications&w=wall-214910068_195613, архів <https://archive.ph/wip/ZaoHN>

⁶⁰ <https://tavra.tv/news/society/fleshmob-v-chest-10-letiya-krymskoj-vesny-proshel-v-azovskoj-shkole/>, архів <https://archive.ph/wip/6Gfy4>

⁶¹ <https://t.me/obrzp/19025>, архів <https://archive.ph/wip/40HKB>

Активісти молодіжного руху ЮгМолодий на ТОТ Запорізької області провели вікторину «Крим – це Росія» на честь так званого Дня возз'єднання Криму та Севастополя з Росією, в ході якої учасники змагалися у знаннях про історію подій так званої Кримської весни.⁶²

Новий патріотичний рух для дошкільнят

Окупаційна влада крім існуючих інструментів індоктринації створює та впроваджує нові. За моніторинговий період на ТОТ м. Севастополь створено **новий патріотичний рух «Юні севастопольці» (рос. – «Юные севастопольцы»)** для вихованців старшого дошкільного віку дитячих садків міста. За твердженням представників окупаційної влади, створення цього руху спрямовано на **«формування у дітей морально-патріотичних якостей, виховання почуття патріотизму (прим. – патріотизму до Росії), дбайливого ставлення до героїчного минулого рідного міста та країни»**. Згідно із задумом організаторів, новий рух буде інструментом залученню дошкільнят до заходів патріотичного спрямування, взаємодії з дитячими громадськими організаціями, а також буде першим щаблем в багаторівневій системі так званого патріотичного виховання, спрямованої, де-факто, на мілітаризацію та індоктринацію українських дітей, які перебувають на ТОТ. Активну участь в посвятах дітей в ряди руху, а також в подальшій їх роботі приймає мілітариська організація «Юнармія», яка, ймовірно, стане наступним етапом «патріотичного виховання» дітей при навчанні їх у школі.

Першими учасниками руху «Юні севастопольці» стали діти «Дитячого садка 40» ТОТ м. Севастополь,⁶³ який очолює завідуюча Козачухіної Ганни Геннадіївни (рос. – Казачухина Анна Геннадієвна).⁶⁴

До руху активно залучаються діти з різних навчальних закладів – відбувся урочистий захід «Посвята в юні севастопольці» вихованців дитячого садка №92, в якому активну участь взяли юноарміїці.⁶⁵

На базі «Освітнього центру «Бухта Козача» імені 810-ї окремої гвардійської орденів Жукова, Ушакова бригади морської піхоти» серед вихованців підготовчих до школи груп відбулася урочиста церемонія посвяти у «Юні севастопольці». Цей захід було приурочено до так званого 10-річчя входження міста Севастополя до складу Російської Федерації.⁶⁶

Станом на середину березня 2024 року учасниками руху «Юні севастопольці» стали **чотири тисячі дітей** ТОТ м. Севастополь.⁶⁷ Залучення дітей дошкільного віку до руху активно продовжується.

63 https://vk.com/wall-122681115_6808, архів <https://archive.ph/wip/byFbd>

64 <https://www.rusprofile.ru/id/7531094>, архів <https://archive.ph/wip/OuDxW>

65 https://vk.com/wall-202625487_5688, архів <https://archive.ph/wip/jpdsA>

66 <https://ok-kazachya.edusev.ru/about/news/2741913>, архів <https://archive.ph/xtMJz>

67 <https://crimea-news.com/society/2024/03/15/1324489.html>, архів <https://archive.ph/HJwJq>

Новий проєкт «Під прапором великої держави»

Ще одним проєктом, запущеним мілітариською організацією «Юнармія» на ТОТ м. Севастополь є **«Під прапором великої держави» (рос. – «Под флагом великой державы»)**.^{68 69} Офіційно цей проєкт реалізується з 1 лютого 2024 року АНО «ШКОЛА МАЙБУТНІХ КОМАНДІРІВ» Регіонального відділення ВВПОД «ЮНАРМІЯ» міста Севастополя за підтримки Фонду Президентських грантів.⁷⁰ З 1 лютого до 30 вересня 2024 року буде проводитися теоретична частина (уроки з морської історії) та практична частина (морська підготовка). Після закінчення тренувального періоду учасники проєкту здійснять морський похід, під час якого у місцях стоянок будуть проводитись патріотичні, меморіальні, спортивні заходи.⁷¹

В рамках проєкту «Під прапором великої держави» дітям розказували про «сучасні подвиги моряків-чорноморців під прапором Росії: участь у так званій СВО та «заслуги» 810-ї бригади морської піхоти (Севастополь)». Викладач цього проєкту, який проводить заняття для дітей, зазначає, що: **«Діти дізнаються багато нового та цікавого про перемоги моряків-чорноморців під прапором великої держави (прим. – йдеться про Росію), про звільнення Севастополя у 1944 році, про роль Чорноморського Флоту у забезпеченні миру та порядку в Севастополі та Криму під час Російської весни (прим. – йдеться про окупацію АР Крим 2014 року), про сучасні подвиги морських піхотинців у зоні СВО» (прим. – йдеться про війну проти України).**⁷²

68 <https://президентскиегранты.рф/public/application/item?id=84208edc-d126-4eae-8658-6853ffe61989>, архів <https://archive.ph/wip/USfTZ>

69 <https://nts-tv.com/programms/aktualnoe-intervyu/znakomstvo-s-morskim-delom-i-razvitie-patriotizma--49673/>, архів <https://archive.ph/nYtID>

70 https://vk.com/wall-122681115_6806, архів <https://archive.ph/wip/3j5qc>

71 https://vk.com/wall-122681115_6620, архів <https://archive.ph/wip/s5Yjf>

72 https://vk.com/wall-122681115_6787, архів <https://archive.ph/wip/2l6sC>

